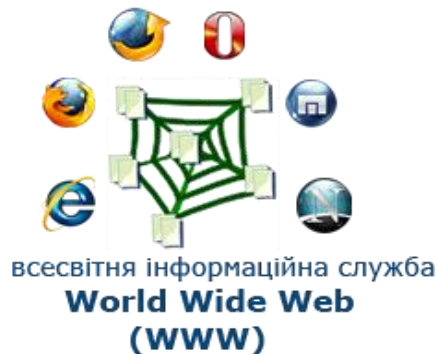

**Скадовський навчально –виховний комплекс
«Академічна гімназія»**

***Використання ІКТ у
освітньому процесі
початкової школи***

**учитель I категорії
Пікуль О.І**

2014 – 2015 н.р.

Діти повинні жити світі
краси, гри, казки, музики,
малюнка, фантазії, творчості
В.О.Сухомлинський

Нині впроваджуються освітні моделі, що ґрунтуються на гуманістичних засадах, тобто є особистісно зорієнтованими. Вони відображають особливості сучасного соціокультурного простору та забезпечують реалізацію завдань нового Державного стандарту загальної початкової освіти.

В умовах інтеграції України в європейський освітній простір набуває актуальності проблема пошуку шляхів підвищення ефективності та результативності навчального процесу в початковій школі. Сучасний соціокультурний процес характеризується глобалізацією *масмедійного простору*. Інтенсивне проникнення в освітній простір інформаційно-комунікаційних технологій викликали в початковій освіті появу не лише позитивних тенденцій, пов'язаних насамперед із розширенням горизонтів її доступності, а й нових суперечностей і ризиків, викликаних стрімким поширенням інформації.

На сучасному етапі розвитку суспільства інформаційні технології стали невід'ємною частиною життя людини, вони перестали бути окремою обмеженою сферою економіки і бізнесу. Сьогодні вони виступають об'єднувальною основою для побудови світового інформаційного співтовариства, активно впливають на визначення вектора світового прогресу.

Ще і сьогодні провідне місце у викладанні предметів займають традиційні засоби – дошка, крейда та друковані джерела (підручники, зошити з друкованою основою). Завдяки ж використанню ІКТ навчальне середовище можна доповнити відео, звуком, анімацією. Усе це здійснює значний вплив на емоційну сферу молодшого школяра, сприяючи підвищенню пізнавальної активності, підвищенню інтересу до предмета та навчання взагалі, активізації навчальної діяльності учнів. Тим більше, що молодші школярі уже готові до роботи з ІКТ: вони знають, що таке комп'ютер, у більшості випадків уміють ним користуватися, у них відсутній психологічний бар'єр: діти не бояться, що зламається машина, не вистачить знань упоратися з нею тощо. Однак, машина без людського фактору залишається розумною іграшкою. Сьогодні вже очевидно, що викладач який веде зайняття за допомогою мультимедійного проектора, електронної дошки та комп'ютера, використовує на уроці та під час підготовки до нього ресурси Інтернет, має

якісні переваги перед колегою який користується “крейдяною технологією”. Виховання учнів в школі має бути спрямоване на розвиток людини сучасного інформаційного суспільства, і школа має вчити користуватись необмеженим джерелом інформації – Інтернетом, та принаймні, спробувати навчити дитину відрізняти що є добре і корисне від злого.

Сучасний урок – це поєднання традиційних технологій та нових інформаційних джерел, які передбачають використання теле- та радіомовлення, періодики, архівних матеріалів, ресурсів мережі Інтернет тощо. Це використання додаткового матеріалу, який можна знайти для різних категорій учнів і для різного рівня підготовки.

Існує 2 шляхи:

- використання спеціальних навчальних програм, в яких передбачаються матеріали для різних видів навчальної діяльності, також пропонується методика їхнього використання;

- самостійний відбір окремого матеріалу щодо конкретних цілей навчання.

Але введення такої технології в освітню діяльність вимагає не просто навчання педагогів, але й представляє собою комплексну науково-педагогічну, соціальну та організаційну проблему, від рішення якої залежить інтелектуальний потенціал найближчого майбутнього.

Щоб упроваджувати в навчальний процес нові знання з використанням ІКТ, учителю треба:

- спостерігати за змінами в інформаційних технологіях, за появою нових;
- мати відповідну техніку та програмне забезпечення;
- мати відповідну літературу та передумови для її засвоєння;
- кваліфікованого володіння самому певними ІКТ;
- створювати власні дидактичні засоби для учнів.

Активна роль інформаційних технологій в освіті обумовлена тим, що порівняно з традиційними навчально-методичними засобами комп'ютерні засоби навчання забезпечують нові можливості, а також дозволяють реалізувати сучасні педагогічні технології навчання на більш високому рівні, стимулюють розвиток дидактики та методики. Інформаційні технології стрімко ввійшли в усі сфери нашого життя. Вони спрощують спілкування і співробітництво, займають вагоме місце у процесі інтелектуалізації суспільства, розвитку освіти і культури. За ними формування нового покоління, тих, хто в найближчому майбутньому буде користуватись новими інформаційними технологіями як звичайним засобом для розв'язання різноманітних завдань у побуті, навчанні, повсякденному житті, на роботі та в

інших сферах діяльності людини. Основною метою всіх інновацій в освітній галузі є сприяння переходу від механічного засвоєння учнями знань до формування вмінь і навичок самостійно здобувати знання. Успішність розв'язання цього завдання значною мірою залежить від мети використання комп'ютера в навчальному процесі, якості й можливостей програмного забезпечення та від того, яке місце посяде комп'ютер в системі дидактичних засобів. Запровадження інформаційно-комунікаційних технологій у початковій ланці – це не данина моді, а необхідність сьогодення, оскільки більшість дітей ознайомлюються з комп'ютером набагато раніше, ніж це їм може запропонувати школа. Таким чином виникає необхідність посилення практичного спрямування навчального процесу у навчальних програмах та підручниках через урізноманітнення видів діяльності учнів, добору і поєднання методів навчання так, щоб засвоєння змісту було активним, усвідомленим, достатньо емоційним. Необхідно враховувати, що до школи приходять нові покоління дітей, які живуть у інформаційному, динамічному, емоційно напруженому середовищі. Інформаційні технології стають потужним багатофункціональним засобом навчання. Їх використання привчає учня жити в інформаційному середовищі, сприяє залученню школярів до інформаційної культури.

Відповідно до Державного стандарту початкової загальної середньої освіти державними вимогами до рівня загальної підготовки молодших школярів є:

- володіти конструктивно-художніми, конструктивно-технічними вміннями з різних навчальних дисциплін;
- уміти поєднувати словесну, графічну і предметно виражену інформацію у цілісні образи – художні або технічні, елементи інформатики за наявності відповідних умов.

Одним із головних завдань початкової школи є застосування ІКТ у процесі вивчення більшості навчальних предметів у рамках програми. Основним видом використання комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання є їх органічна інтеграція в певні уроки. У цікавій, динамічній, ігровій формі учні молодших класів опановують комп'ютерні засоби, та одночасно удосконалюють свої знання з певних навчальних предметів, розвивають пам'ять, просторову уяву, логічне мислення, творчі здібності.

Як свідчать дослідження, проведенні у школах Канади, США, Франції, «комп'ютер на уроках в початковій школі подвоює час довольної уваги в учнів (20 хвилин замість 10 хвилин на традиційному уроці), а ігровий аспект часто сприяє кращому сприйняттю моделі учнями або осмисленню необхідності застосування алгоритму. Отже комп'ютер сприяє розвитку

розумових здібностей, творчого нестандартного мислення в розв'язанні завдань, підвищує інтерес до навчання, сприяє набуттю знань і умінь, розкриває привабливі сторони різних галузей науки. Він надає нові можливості для розвитку здібностей дитини, активно включає її у навчальний процес, підвищує зацікавленість, сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу. Життя маленького учня стає цікавішим і не таким важким. Вітчизняний досвід роботи з молодшими школярами у співробітництві з Інститутами педагогіки, психології, гігієни дітей і підлітків, дозволяє зробити такі висновки:

1. Застосування сучасних інформаційних технологій у початковій школі сприяє більш активному і свідомому засвоєнню учнями навчального матеріалу з математики, музики, природознавства, української, англійської мов.

2. Оволодіння елементами комп'ютерної грамотності не викликає суттєвих труднощів у молодших школярів. При цьому, комп'ютерні ігрові програми сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу, створюють позитивне емоційне ставлення учнів до діяльності, опосередкованої комп'ютером.

3. В процесі сумісної комп'ютерно-ігрової діяльності виникає «кооперуючий ефект». Учні у грі шукають раціональні способи організації сумісних дій, навіть в тому випадку, коли така задача їм не ставиться в явному вигляді.

4. Навчаючі і контролюючі програми, програми-тести, програми-редактори стимулюють інтерес молодших школярів до навчальної діяльності, сприяють формуванню логічного, творчого мислення, розвитку здібностей учнів.

5. Використання інформаційних технологій на уроках в початковій школі є одним з самих сучасних засобів розвитку особистості молодшого школяра, формування інформаційної культури.

Є підстави вважати, що комп'ютер дозволить більш глибоко розвинути резерви дитини, дасть змогу вчителю працювати творчо, ініціативно, з більшою професійною майстерністю. Загальновідомо, що організм дитини, який постійно перебуває у стані росту і розвитку, дуже чутливий до впливу будь-яких чинників навколишнього середовища, зокрема і шкільного.

Сучасні комп'ютерні програми дають можливість продемонструвати яскраву наочність, запропонувати різні цікаві динамічні види роботи, виявити рівень знань та умінь учнів. При використанні ІКТ на уроках у початковій школі слід враховувати якість навчальних комп'ютерних програм. Вони повинні відповідати таким вимогам:

- розвивати пізнавальну активність дитини, викликати позитивні емоції;
- розвивати творчі здібності і нахили дитини, пробуджувати фантазію;
- мати пізнавальний характер і сприяти розвитку пізнавального інтересу школяра;

- давати вірні уявлення про явища і процеси, що відтворюються у грі, сприяти розвитку логічного мислення;

- бути доброзичливою і дружньою до дитини і до персонажів гри;

- викликати у дитини бажання пізнавати якомога більше, навчатися самостійно здобувати знання;

- відповідати ергономічним вимогам.

Для учнів початкових класів ІКТ передусім є інструментом розвитку їх здібностей де оволодіння навичками практичної роботи має відбуватись мимохіть – легко, без напруження. Сьогодні серед розмаїття інноваційних технологій існують інформаційні технології, що пропонують використання комп'ютерних та телекомунікаційних програм. Це сприяє більш високому інтелектуальному розвитку учнів, вчить їх самостійно орієнтуватись у складному і різноманітному світі інформації, дає можливість реалізовувати власні творчі здібності через дослідницько-пошукову та наукову діяльність. Рациональне використання інформаційних технологій, аудіовізуальних посібників з іншими дидактичними засобами значно скорочують час пред'явлення опорної інформації, надають можливість її повторення під час організації самостійної роботи, аналізу, самоаналізу, підведення підсумків.

Застосування інформаційних технологій на уроках сприяє:

- активізації уваги дітей;

- врахування вікових особливостей образного сприйняття оточуючого світу;

- впливу на емоційну пам'ять вихованців;

- задовольняє самостійність учнів на уроці та поза його межами.

- швидкій перевірці знань дітей за короткий час, можливість відразу бачити результати своїх досягнень;

- забезпеченню змісту оновлення освіти суспільства.

У своїй діяльності вважаю доцільним використовувати навчально-інформуючі енциклопедії, електронні підручники, кінофільми, посібники, створені за програмою презентацій Power Point.

Впроваджуючи дані програми на певному етапі уроку, застосовую такі методи:

- пояснювально-ілюстративний, який передбачає використання ілюстрацій, таблиць, малюнків, схем у супроводі розповіді вчителя. Допомагає у цьому програма презентацій Power Point, яка сприяє розвитку

пізнавальної активності учнів, передачі додаткової цікавої інформації, забезпечення принципу наочності;

- **метод контролю**, зокрема тестування, як метод швидкого виявлення рівня знань, умінь та навичок учнів на різних етапах навчального процесу.

Для цього широко використовуються елементи тестових програм що дає можливість підготувати дітей до навчання у середній ланці школи;

- **практичний метод**, який застосовується на уроках трудового навчання та образотворчого мистецтва, що сприяє розвитку творчих здібностей, мислення, підвищує інтерес школярів до даних предметів;

- **проблемно-пошуковий метод** найчастіше застосовується на етапах повідомлення теми та мети уроку, мотивації навчальної діяльності, сприймання нового матеріалу з використанням відео програм, що створює проблемну ситуацію, сприяє зацікавленню учнів та розвитку їх мислення і мовлення.

- **репродуктивний метод** також забезпечує використанням відео програм.

Використовуючи програму Power Point, створюються цікаві презентації, які застосовуються на уроках для вивчення нового матеріалу.

Використання ІКТ на уроках читання

Застосування комп'ютерної техніки робить привабливими і посправжньому сучасними уроки читання. Завдяки ІКТ відбувається індивідуалізація навчання, контроль і підведення підсумків проходять об'єктивно й вчасно.

Важливе місце на уроках читання посідає використання презентацій під час вивчення біографій письменників. Вчитель може продемонструвати велику кількість фотографій, подавати інформацію «порціями». Можливість бачити і чути допомагає учням краще запам'ятати інформацію. За допомогою програми TEST W можна створювати тести для перевірки сприймання тексту (аудіювання). Ця програма цікава тим, що за одним тестом можна перевірити декількох учнів, оскільки програма самостійно міняє послідовність запитань і відповідей. Використання програми Word дозволяє зменшити кількість записів на дошці, зекономити час для підготовки запису теми та плану уроку, вправ для розвитку читацьких навичок, запитання до тексту, плану оповідання тощо. Комп'ютер можна використовувати і як магнітофон. Діти залюбки слухають вірші у виконанні знаних артистів чи самих авторів, пісні на слова поетів, творчість яких вивчається.

Використання ІКТ на уроках української мови

На уроках української мови використовується багато таблиць. Їх можна створити в комп'ютерному варіанті та зберігати в окремій папці. В

потрібний момент будь-яку таблицю можна швидко знайти. Для підвищення грамотності учнів ми використовуємо різні види диктантів та списування. Записи зорових, зорово-слухових диктантів, вправ для вибіркового списування, деформованих текстів в і. д. можна записувати у форматі Word і демонструвати за допомогою комп'ютера або мультимедії. На уроках РЗМ (розвитку зв'язного мовлення) величезне місце займає практична діяльність учнів, а саме виконання різноманітних завдань, як творчого, так і репродуктивного характеру.

За допомогою текстового редактора WORDPAD можна створювати дидактичні матеріали у вигляді текстових завдань, а з допомогою текстового процесора WORD такі завдання набудуть ще й графічних елементів. Аналогічні завдання можна використовувати як роздатковий матеріал (роздруковувати на папері) або (якщо дозволяють умови), за певних умов дитини про комп'ютер, виконувати прямо на комп'ютері.

Ще одним прикладом використання ППЗ для розвитку мовлення учнів є створення дидактичних пам'яток. Вони можуть мати наступну форму і зберігатись безпосередньо на комп'ютері у формі файлів, які дитина може відкрити, коли їй це необхідно.

Використання ІКТ на уроках математики

Уроки математики, особливо в 1 класі, вимагають від вчителя використання великої кількості наочного матеріалу, зокрема лічильного. З допомогою комп'ютера цю проблему можна легко вирішити. Використавши сканер, можна скопіювати будь-який малюнок з книжки чи іншого носія. Використати його можна для складання таблиць, які можна в процесі роботи змінювати (додавати, забирати). Такі таблиці можна використати для усної лічби, для складання прикладів на додавання чи віднімання, складання задач.

За допомогою текстового редактора WORDPAD можна створювати таблиці для роботи з геометричним матеріалом. Комп'ютер можна використовувати для проведення математичних диктантів, тестового контролю, виготовлення різноманітного дидактичного роздаткового матеріалу.

Використання комп'ютера у виховній роботі з молодшими школярами

Виховання — процес безперервний. Нагромадження нових знань, зміна або зміцнення поглядів, переконань, звичок відбувається постійно. При цьому поведінка особистості, її ставлення до оточення, її діяльність обумовлюються тими порівняно стійкими якостями, що з'явилися у неї як наслідок соціальних умов, виховних впливів, досвіду і стали основою її характеру.

Завдання учителя — відкрити, захопити і спрямувати кожного учня на цікавий, змістовний особистісно і суспільно корисний шлях самовдосконалення.

Яку ж допомогу у цій сфері шкільного життя може принести машина? Що нового може закласти використання комп'ютера у виховному процесі? Здавалося б, ці питання є досить чіткими, а відповідь достатньо простою, — нічого. Та в умовах сучасного розвитку школи, педагогіки і суспільства взагалі виникають потреби не лише постановки проблеми використання нових інформаційних технологій в виховному процесі, але й розробки шляхів вирішення цієї проблеми. Комп'ютерні технології вже давно тісно пов'язані з педагогічним процесом в школі, а той в свою чергу вміщує в собі не лише навчальний, але і виховний процес. Щодо безпосереднього використання комп'ютера та засобів мультимедіа у виховному процесі, то варто поділити його на наступні етапи:

- використання нових інформаційних технологій у діяльності вчителя-вихователя;

- використання комп'ютера як технічного засобу, що впливає на уяву дітей (основна проблема кожного виховного заходу – дисбаланс матеріалу, що подає педагог, з максимумом, який учень може уявити);

- безпосереднє спілкування дитини з комп'ютером. Тут мається на увазі виконання учнем певних дій з машиною (ігри, виховні ситуації і т.п.).

Що ж можна порадити вчителеві щодо вдалого використання нових інформаційних технологій для вирішення виховних завдань? Адже не складно загубитись серед теперішніх пропозицій, використовуючи комп'ютер (якщо він, звичайно, є у наявності) буквально у всіх формах і методах виховання.

1. Використання комп'ютера тільки за умови необхідності дасть змогу покращити виховний процес.

2. Використання продуктів мультимедіа має бути корисним, нести в собі певні завдання, а не лише бути забавкою для дитини.

3. Використання комп'ютерної техніки в тій чи іншій формі виховної роботи має носити сюжетний, а не постійний характер. Справа в тому, що якщо виховну годину провести лише за комп'ютером, то це не дасть змоги дитині осмислити проблему, а отже виховний захід пройде намарно.

4. Інтегруючи комп'ютер в роботу класу, необхідно звертати увагу на здоров'я учнів, користуватись наявними правилами роботи з комп'ютером, слідкувати за технікою безпеки.

Загалом, інтеграція комп'ютера у виховний процес школи можлива за певних обставин і умов, головна з яких, звичайно, наявність самої техніки в розпорядженні вчителя, вміле поводження із нею та розумне і збалансоване.

Використання комп'ютера в навчально-виховному процесі початкової школи стає більш ефективним при використанні знань, що школярі вже отримали під час вивчення різних дисциплін. На основі цього можна використовувати комп'ютер і для опрацювання нового матеріалу. Також комп'ютер може полегшити роботу самого вчителя і зберегти його час. Загалом використання комп'ютера та засобів мультимедіа в школі необхідне у даний час, адже школа має слідкувати і вчасно реагувати на процеси у суспільстві, забезпечуючи повноцінний розвиток особистості учня, як члена цього суспільства.

Вважаю, що головне завдання вчителя початкових класів – навчити дитину вчитися, самостійно здобувати знання. Помиляються ті вчителі, які думають, що у XXI столітті можна навчити дитину вчитися і закріпити міцні знання учня лише за допомогою класної дошки і крейди. Сучасна дитина живе в світі електронної культури. Для неї комп'ютер, Інтернет не предмет навчання, а засіб. Таким чином, упровадження ІКТ та використання Інтернету полегшує роботу вчителя, а навчання дітей робить більш цікавим і ефективним. Не безпідставно вважають, що комп'ютер дозволить глибше розвинути резерви дитини, дасть змогу вчителю працювати творчо, ініціативно, з більшою професійною майстерністю. Насамперед учителю має бути цікавим те, що він робить, як веде урок. Коли вчитель задоволений створеним уроком, то й енергія та бажання пізнати щось нове обов'язково передається дітям, стимулює їх креативність. Переконана, що розбудити допитливість у душах сучасних учнів можна лише шляхом використання сучасних форм і методів навчання.